

SUMIENIE

BIULETYN KOMITETU
OBRONY WIEZIONYCH
ZA PRZEKONANIA
REGION MAZOWISZE

Nr. 1

MAJ 1981

MIEDZYNARODOWE PAKTY PRAW CZŁOWIEKA

ARTYKUŁ 19

1. Każdy człowiek ma prawo do posiadania, bez przeszkód, własnych poglądów.
2. Każdy człowiek ma prawo do swobodnego wyrażania opinii: prawo to obejmuje swobodę poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania wszelkich informacji i poglądów, bez względu na granice państwowe, ustnie, pismem lub drukiem, w postaci dzieła sztuki bądź w jakikolwiek inny sposób, według własnego wyboru.
3. Realizacja praw przewidzianych w ustępie 2 niniejszego artykułu pociąga za sobą specjalne obowiązki i specjalną odpowiedzialność. Może ona w konsekwencji podlegać pewnym ograniczeniom, które powinny jednak być wyraźnie przewidziane przez ustawę i które są niezbędne w celu:
  - a/ poszanowania praw i dobrego imienia innych;
  - b/ ochrony bezpieczeństwa państwowego lub porządku publicznego albo zdrowia lub moralności publicznej.

PRL RATYFIKOWAŁA PAKTY W 1977 ROKU

DOKUMENTY. PROTOKOŁY POROZUMIEŃ - GDAŃSK, SZCZECIN, JASTRZĘBIE.

Protokół porozumienia zawartego przez Komisję Rządową i Międzyzakładowy Komitet Strajkowy w dniu 31 sierpnia 1980 w Stoczni Gdańskiej.

"W sprawie punktu czwartego, który brzmi:

- a/ przywrócić do poprzednich praw: - ludzi zwolnionych z pracy po strajkach w 1970 i 1976 roku, studentów wydalonych z uczelni za przekonania;
- b/ uwolnić wszystkich więźniów politycznych /...../;
- c/ znieść represje za przekonania" ustalono: /.../
- d/ pełne przestrzeganie swobody wyrażania przekonań w życiu publicznym i zawodowym

2

KIM SĄ CI LUDZIE - sylwetki uwięzionych

KRZYSZTOF BZDYŁ - lat 30, ekonomista pracujący, członek KAB KPN obszaru południowego w Krakowie. Odpowiedzialny za poligrafię. Ma 2 utrzymaniu żonę i 2 dzieci /1,5 i 8 lat/. Jest członkiem RPPS /Dział ROPCio/. W roku 1976 był organizatorem strajku, za co usunięto go z pracy. Wielokrotnie represjonowany. W sierpniu 1980 stał na czele tworzącej się "Solidarności" w swoim miejscu pracy. Jest jej przewodniczącym. Aresztowany 06.12.1980 .

ZYGMUNT GOZAWSKI - lat 56, z Siedlec. Ciężko chora żona i syn na utrzymaniu. Za udział w AK wywieziony w 1944 r. do łagrów w ZSRR, po 2 latach wraca. Całe życie prześladowany za poglądy przez miejscowe władze UBP i SB, więzień Mokotowa za próby ujawnienia bandyckiej działalności wojewody płockiego. Działacz ROPCio, współorganizator Komitetu Ludzi Wierzących, członek Rady Politycznej KPN. Blisko związany ze środowiskiem katolickim w Siedlcach. Aresztowany 12.11.1980 /uwolniony - przyp. red./

TADEUSZ JANDZISZAK - lat 38, historyk - Wrocław, wyrzucony z PAX za przekonania polityczne. Szef KAB Obszaru Zachodniego. Ciężko chory na cukrzycę. Żonaty, bezdzietny. Współorganizator MKS we Wrocławiu. Aresztowany 6.12.1980 ..

BRACIA KOWALCZYKOWIE

JERZY - doktor nauk fizycznych w Katedrze Fizyki Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Opolu. Skazany na karę śmierci; po zastosowaniu prawa łaski zamienionej na 25 lat więzienia. Karę tę odbywa do chwili obecnej w więzieniu Strzelce Opolskie.
RYSZARD - pracownik warsztatów Katedry Fizyki. Skazany na 25 lat. Karę odbywa do chwili obecnej w więzieniu w Barczewie.
Bracia Kowalczykowie w nocy z 5/6 października 1971 zdetonowali ładunek wybuchowy w auli WSP w Opolu. Dokonali tego z pobudek natury politycznej. Ich czyn był protestem przeciwko bezkarności za śmierć wielu ludzi na Wybrzeżu. Wybuch nastąpił w noc poprzedzającą akademię święta MO i SB, połączoną z wręczeniem odznaczeń, niemal w przeddzień I-ej rocznicy krwawych wydarzeń na Wybrzeżu. Aula uległa zniszczeniu, nikt nie zginął i nie odniósł obrażeń. Wyrok był niewspółmiernie wysoki do czynu.

ROBERT LESZEK MOCZULSKI - lat 50, historyk, prawnik, dziennikarz, autor wielu prac publicystyczno-historycznych, naukowych i wielu książek popularno-naukowych z dziedziny historii, zalecanych jako lektury na Wydziałach Historii Uniwersytetów. Najbardziej znane z nich to: "Wojna Polska 1939", "Dylematy". W roku 1957 osadzony w areszcie śledczym na 5 mies. - te same co obecnie zarzuty - po procesie przy drzwiach zamkniętych niewinny, ale obłożony dożywotnim zakazem wykonywania zawodu. Po 27 latach pracy dziennikarskiej wyrzucony z redakcji tygodnika "Stolica" za przyjęcie funkcji rzecznika ROPCio w 1977 r. Wydawca i redaktor pierwszego w Polsce pisma "Opinia", później redaktor naczelny pisma "Droga", w którym opublikował w czerwcu 1979 artykuł "Rewolucja bez rewolucji", będący prognozą zdarzeń roku 1980. Główny ideolog, współzałożyciel i obecny przewodniczący jawnej partii politycznej Konfederacja Polski Niepodległej. Zwolniony w 1980 r. na mocy Porozumień Gdańskich z aresztu, ponownie aresztowany 23.09.1980 ..

JERZY SYCHUT - lat 32, elektryk. Pracuje od 18-ego roku życia, początkowo jako górnik. Współpracuje z teatrami studenckimi Katowic, Lublina i teatrem "STU" w Krakowie. Mieszka w Szczecinie, ma dwoje dzieci/3 lata i 1 rok/. Członek władz KPN Obszaru Północnego. Aresztowany 6.12.1980 r. /uwolniony - przyp. red/

TADEUSZ STAŃSKI - lat 32, prawnik kanoniczny po ATK. Pracował jako kierownik woj. oddziału PAX w Siedlcach, wyrzucony w ramach "czystki politycznej" przed śmiercią Piaseckiego pod koniec 1978 r. Współzałożyciel KPN. Zastępca przewodniczącego KPN d/s organizacyjnych, wielokrotnie zatrzymywany i szkanywany. W sierpniu 1980 r. aresztowany i później zwolniony w wyniku interwencji robotników Wybrzeża. Ponownie aresztowany 12.11.1980 .

3

ROMUALD SZEREMIETIEW - lat 35, prawnik po UW we Wrocławiu, kierownik oddziału woj. PAX w Lesznie i radny WRN w poprzedniej kadencji. Wyrzucony z pracy w ramach "czystki politycznej". Członek i założyciel KPN, z-ca przewodniczącego d/s politycznych, założyciel Związku Narodowego Katolików. Aresztowany w styczniu 1981 .

WOJCIECH ZIEMBIŃSKI - lat 56, żołnierz podziemia. Żołnierz Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Po 1956 r. działacz Klubu Krzywego Koła i Klubu Inteligencji Katolickiej, z których występuje z przyczyn politycznych na początku lat 60-tych. Dziennikarz, redaguje pismo dla Polonii "Nasza Ojczyzna", w 1971 r. sądzony w procesie politycznym, wyrok w zawieszeniu członek i założyciel KOR, współzałożyciel ROFCiO. Wdowiec, 2 córki, 2 wnuków. Aresztowany 11.11.1980 . po manifestacji patriotycznej w rocznicę uzyskania niepodległości przez Polskę. /uwolniony - przyp. red./

Z OBRAD I OGÓLNOPOLSKIEGO ZJAZDU REGIONALNYCH I UCZELNIANYCH KOMITETÓW OBRONY WIĘZNIÓW POLITYCZNYCH

Zjazd odbył się 9 maja br. w Politechnice Warszawskiej pod hasłem: "Solidarność pomniejszona o jakąkolwiek kategorię ludzi krzywdzonych nie zasługuje na swoje miano". Otwierając zjazd Wojciech Ziemiński powiedział m. in.: "w rocznicę zakończenia działań wojennych w Europie spotykamy się na I-ym w historii Polski Zjeździe Komitetów Obrony Więźniów Politycznych/...../ łączymy się z wszystkimi uwięzionymi, aby Polska nie była krajem więźniów politycznych".

Obradom przewodniczyli:

Seweryn Jaworski - w-przes Regionu Mazowsze NSZZ "Solidarność", Dariusz Kobzdej - przewodn. Gdańskiego Komitetu Obrony Więzionych za Przekonania, Bogdan Giermek - przedst. lubelskiego Międzyuczelnianego KOWP. Podczas obrad omówiono: genezę komitetów Obrony Więźniów Politycznych w PRL, więziennictwo w PRL, przebieg rozmów przedstawicieli KKP NSZZ "Solidarność" z Komisją Rządową PRL na temat praworządności i więźniów politycznych, aktualną sytuację więzionych członków KPN, starania rodzin i społeczeństwa / w tym Związku Literatów Polskich / o ulaskawienie przez Radę Państwa PRL braci Kowalczyków. Następnie ks. St. Małkowski odczytał "wezwanie" w sprawie więzionych za postawy wynikające z przekonań religijnych. Zebrani w głosowaniu zaaprobowali jego tekst. O podejmowanych w ostatnim ćwierćwieczu staraniach o reaktywowanie "Patronatu" mówili: Wanda Pawlik, Krystyna Iwaszkiewicz, Wojciech Ziemiński, którzy odczytał apel ks. Jana Ziębi o poparcie starań reaktywowania "Patronatu". Apel ten przyjęto jako uchwałę zjazdu. D. Kobzdej przedstawił projekt uchwały "o celach działania KOWP". W. Ziemiński przedstawił projekt uchwały o powołaniu roboczej komisji koordynacyjnej wszystkich Komitetów. Przyjęto w głosowaniu uchwałę "o celach działania komitetów". Następnie Ogólnopolski Zjazd Komitetów Obrony Więźniów Politycznych powołał roboczą komisję koordynacyjną. W skład tej

4

grupy, w wyniku głosowania, weszli:

- 1/ Gdańsk - D. Kobzdej
- 2/ Katowice - T. Baranowska
- 3/ W-wa - W. Dziurak, E. Morgiewicz, L. Sokołowski,
W. Bogaczyk /przedst. KKK NZS/.

Ponadto, większością głosów zdecydowano włączyć do tej grupy członków rodzin uwięzionych.

Wybrana do czasu następnego Zjazdu Robotnicza Komisja Koordynacyjna zobligowana jest do uruchomienia biura informacyjnego, do gromadzenia i przekazywania wiadomości z całego kraju n/t więźniów politycznych, procesów oraz potrzeb konkretnej pomocy aresztowanym i skazanym, a także do wydawania biuletynu dokumentacyjnego. Obrady zamknięto Hymnem Narodowym, zjazd zakończył się Mszą św. w Katedrze św. Jana w intencji Ojczyzny bez więźniów politycznych, którą odprawił ks. St. Małkowski

WEZWANIE

Zwracamy się z prośbą do osób skazanych na kary pozbawienia wolności za postawy wynikające z przekonań religijnych o informowanie KOWP o losie ich bliskich. Chodzi szczególnie o osoby pełniące służbę w siłach zbrojnych - a skazane na odwołanie wykonania rozkazu sprzecznego z ich sumieniem, np.: za odmowę wzięcia broni do ręki. Był czas, kiedy badaczy Pisma Świętego, świadków Jehowy i innych nagminnie skazywano na paroletnie kary więzienia. Obecnie po odbyciu kary bierze się ich ponownie do przymusowej służby wojskowej. Zwracamy się do Sejmu PRL o wydanie odpowiedniej ustawy, umożliwiającej tym obywatelom pełnienie służby wojskowej w służbie zdrowia - zgodnie z humanitarną praktyką społeczności ludzi wolnych.

W-wa, 9.05.81

Ogólnopolski Zjazd Regionalnych i Uczelnianych Komitetów Obrony Więźniów Politycznych.

UCHWAŁA

Zebrani na I-yu Ogólnopolskim Zjeździe Regionalnych i Uczelnianych Komitetów Obrony Więźniów Politycznych popierają myśl utworzenia "Stowarzyszenia pomocy osobom uwięzionym i ich rodzinom - "Patronat". Domagamy się od władz PRL szybkiego zarejestrowania statutu "Patronatu", złożonego przez Komitet Założycielski w Urzędzie m.st. W-wy w dniu 22.11.1980 r.

W-wa, 9.05.81

Ogólnopolski Zjazd Regionalnych i Uczelnianych Komitetów Obrony Więźniów Politycznych.

UCHWAŁA

I-ego Ogólnopolskiego Zjazdu Region. i Uczeln. Kom. Obrony Więźniów Polit. w celach działania w oparciu o punkty 3 i 4 Porozumienia Gdańskiego z 31.08.80
Kierując się nadzwyczajną potrzebą zwartości i determinacji całego Narodu Polskiego w walce o ocalenie publiczne i narodowe oraz pragnienia IXXI Polski sprawiedliwej, wolnej, silnej i niepodległej, powołując się na Powszechną Deklarację Praw Człowieka, Międzynarodowy Fakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych oraz na porozumienie z sierpnia 1980, a także w oparciu o obowiązujące w PR⁴ pozostałe akty prawne i umowy, gwarantujące obywatelom wolność, suwerenność i państwu niepodległość, w ramach walki z represjami za przekonania

i za niezależną działalność polityczną w PRL Ż A D A M Y:

5

1. natychmiastowej rewizji wyroku sądowego skazującego braci Kowalczyków na 25 lat więzienia i uwolnienia ich,
2. natychmiastowego uchylenia aresztu tymczasowego i anulowania aktu oskarżenia wobec R.L. Moczulskiego, R. Szeremietiewa, T. Stańskiego, T. Jandziszaka,
3. natychmiastowego uchylenia aresztu tymczasowego i umorzenia śledztwa prowadzonego wobec K. Bzdylą i Z. Goławskiego,
4. natychmiastowego umorzenia śledztwa prowadzonego przeciw W. Ziemińskiemu i J. Sychutowi oraz studentom KUL: P. Opoździe, P. Szczudłowskiemu postawionych w stan podejrzenia za wygłoszenie patriotycznych przemówień podczas manifestacji w Lublinie pod pomnikiem Unii Lubelskiej w dniu 11.11.1980,
5. natychmiastowego zaprzestania dyskryminacji i represji uczestników ruchu opozycji demokratycznej powstałego po 06.1976,
6. natychmiastowego zaprzestania dyskryminacji i represji wobec niezależnego zawodowego ruchu związkowego i członków tego ruchu,
7. pociągnięcia do odpowiedzialności karnej sprawców zbrodni popełnionych w 06.1956 r., w grudniu 1970 r. oraz wszystkich innych zbrodni i represji politycznych w naszym kraju,
8. przeprowadzenie weryfikacji procesów polit. od 1944 r. do chwili obecnej zrehabilitowania niewinnie skazanych, wypłacenie odszkodowań ofiarom lub ich rodzinom, pociągnięcie do odpowiedzialności karnej pracowników wymiaru sprawiedliwości biorących udział w sfiingowanych procesach oraz ich politycz. mocodawców,
9. dokonania nowelizacji - w oparciu o Powszechną Deklarację Praw Człowieka, Międzynarodowy Fakt Praw Obywatelskich i Polit. oraz Międzynar. Fakt Praw Gospodarczych, społecznych i Kult. zgodnie z duchem Porozumień Sierpniowych - całego systemu prawa obowiązującego obecnie w PRL,
10. przywrócenia praworządności m.in. poprzez ogłoszenie szerokiej amnestii,
11. reaktywowania stowarzyszenia pomocy uwięzionym "Patronat" - co jest jednoznaczne z oddaniem systemu więziennictwa w PRL pod kontrolę społeczeństwa,
12. zniesienie kary śmierci.

Osobom represjonowanym za przekonania zarzuca się głównie:

- łamanie Konstytucji PRL,
- działanie przeciw sojuszm PRL,
- poniżenie Narodu Polskiego, ustroju PRL oraz naczelnych organów władzy.

Stawianie tego rodzaju zarzutów polskim patriotom w ogóle ; szczególnie w obecnej sytuacji, jest niedopuszczalne. Podstawowym warunkiem spokojnego życia i wydajnej pracy jest poczucie sprawiedliwości, bezpieczeństwa i ładu społecznego. Nadal grozi się procesami politycznymi Polakom za ich patriotyzm. Nasilają swoją destrukcyjną działalność siły, które chcą zepchnąć naród do stanu sprzed sierpnia 1980 r. Przykładem tego jest prowokacja dokonana wobec przedstawicieli NSZZ "Solidarność" w Bydgoszczy 19.03.81.

Pierwszorzędną i nagłą potrzebą dla przestrzegania wolności obywatelskich jest uwolnienie więźniów politycznych. W pełni popieramy stanowisko NSZZ "Solidarność" uchwalone na posiedzeniu KKP w dniu 10.04.1981 r. w sprawie praworządności i więźniów politycznych.
Warszawa, dnia 9.05.1981 r.

6

U C H W A Ł A

Krajowej Komisji Koordynacyjnej Niezależnego Zrzeszenia Studentów w sprawie więźniów politycznych.

W związku z negatywną postawą władz i stanowczą odmową podjęcia działań przez Ministra NSZWiT, przewodniczącego Komisji d/s kontaktów z organizacjami studenckimi, KKK NZS, zobowiązana uchwałą I-go Krajowego Zjazdu Delegatów NZS, zaleca rozpoczęcie akcji protestacyjnej. Plan akcji protestacyjnej:

1. organizacje uczelniane wzmogą działalność informacyjno-propagandową. Prezydium KKK umożliwi spotkania z osobami kompetentnymi w sprawie więźniów politycznych. Zgłoszenia terminów spotkań kierować do W. Bogaczyka, Warszawa, telefon 21-80-55.
2. reprezentacja NZS w senatach poszczególnych uczelni postawi pod głosowanie projekt rezolucji żądającej uwolnienia więźniów politycznych, w tym także amnestii dla braci Kowalczyków / odpisy uchwalonych rezolucji prosimy nazywać wysyłać do Sejmu PRL, Rady Państwa, Ministra NSZWiT, KKK NZS/.
3. organizacje uczelniane NZS będą kontynuowały lub przystąpią do zbierania ^{podpisy} pod petycją żądającą uwolnienia więźniów politycznych.
4. organizacje uczelniane NZS przeprowadzą wiece i pochody protestacyjne.
5. w czasie trwania akcji protestacyjnej członkowie NZS powinni nosić plakietki z żądaniem uwolnienia więźniów politycznych.
6. w przypadku ogłoszenia terminu procesu działaczy KPN, KKK na nadzwyczajnym posiedzeniu określi dalszy przebieg akcji protestacyjnej.

W-wa, 2.05.81

Krajowa Komisja Koordynacyjna
Niezależnego Zrzeszenia StudentówDEPE S Z A : AMNESTY INTERNATIONAL
LONDYN

Zygmunt Gołowski, lat 56, aresztowany za przekonania /współzałożyciel Komitetu Obrony Ludzi Wierzących na Podlasiu, następnie członek KPN/ od 6 miesięcy prowadzi w więzieniu na Mokotowie głodówkę protestacyjną. Pomimo że jest sztucznie karmiony, znajduje się w stanie krańcowego wycieńczenia. Traci wzrok i jego życie znajduje się w niebezpieczeństwie. Usilnie prosimy Amnesty International o pilną i uporczywą interwencję u władz PRL na rzecz niezwłocznego uwolnienia Zygmunta Gołowskiego.

W-wa, 10.05.81

W imieniu organizatorów Ogólnopolskiego Zjazdu Komitetów Obrony Więźniów Politycznych - W. Bogaczyk, D. Kobzdej,
W. Ziemiński

NIECH W O L N I BĘDĄ CI,

KTÓRZY UCZYLI NAS MYŚLEĆ !

WIADOMOSCI Z OSTATNIEJ CHWILI

7

W dniu 18.05.81 w sali SGGW odbyło się założycielskie zebranie Regionalnego Komitetu Obrony Więzionych za Przekonania. Uczestnicy zebrania: przedstawiciele zakładowych i uczelnianych komitetów wybrali Komitet Regionalny.

I. Zadania Komitetu Regionalnego:

1. ujednoczenie i zintensyfikowanie działalności na rzecz uwolnienia więźniów politycznych
  - a/ działalność ulotkowa i plakatu
  - b/ organizowanie zebrań i spotkań członków komitetu z zakładami pracy w celu kształtowania opinii oraz mobilizacji do działania zapewniającego respektowanie w Polsce praw państwowych
2. organizowanie i udział w spotkaniach z członkami organów przedstawicielskich, posłami do Sejmu i radnymi.

II. Skład Regionalnego Komitetu Obrony Więzionych za Przekonania:

1. Biały	7. Lachowicz Jan
2. Boruc Jerzy	8. Moczulska Maria
3. Dziurak Waldemar	9. Rosa Grzegorz
4. Goławski Krzysztof	10. Sokołowski Lech
5. Kuligowski Jacek	11. Szymański Julian
6. Karolkiewicz Jan	12. Warabieda Andrzej

III. Postanowiono:

- a/ wziąć udział w dniu 25.05. we Mszy Św. w intencji uwolnienia więźniów politycznych, w kościele Św. Anny na Krakowskim Przedmieściu o godz. 17-tej.
- b/ bezpośrednio po zakończeniu mszy marsz protestacyjny pod hasłem "uwolnienia więzionych za przekonania".
Trasa marszu ulicami: Krakowskie Przedmieście, Nowy Świat, Plac Trzech Krzyży, Aleje Ujazdowskie, Leja Wojska Polskiego, Plac Unii Lubelskiej, Puławska, Rakowiecka. Organizatorem marszu jest Komitet przy NZS SGGW.
Za przygotowanie i teksty plakatów oraz haseł odpowiedzialny jest kol. Karolkiewicz Jan,
Wzajemnie zgłoszenia uczestnictwa w marszu do dn. 20.05.81 godzina 11-ta.

IV. Postanowiono wydać biuletyn informacyjny Regionalnego Komitetu Obrony Więzionych za Przekonania - "SUMIENIE".

1. W skład redakcji wchodzi:
  - a/ Boetcher Henryk
  - b/ Filipkowska Bożena
  - c/ Gawrysiak Dorota
  - d/ Wałek Andrzej

Ukazanie się I-go numeru biuletynu "Sumienie" ustalono na dzień 24.05.1981 przy zapewnionej pomocy poligraficznej MKZ-u Region Mazowsze.

U W A G A !

Zgłoszenia uczestnictwa w mszy św. i marszu przyjmuje: KZ NZS Warszawa, ul. Rakowiecka 26/30 tel. 49-16-76 /bezpośr./ lub 40-22-57 wewn. 272 - pokój Nr 22.

Idziemy ku tobie
Gwiazdo zaranna wśród mroków
Idziemy ku tobie
Chwilo zwycięskiej ciszy
Idziemy wciąż
Uparcie
Krok w krok
Rok po roku
I tylko to się liczy

JERZY NARBUTT

Redaguje zespół w składzie: H. Hoetcher, W. Chełchowski, B. Filipkowska,
D. Gawrysiak, B. Leszczyńska, A. Wołek.
